

Nr 1

Utlåtande i anledning av i statsverkspropositionen upptagna kreditmarknadsfrågor avseende bostadsproduktionen jämte i ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 1 (bil. 13, punkt V: 1) har vissa kreditmarknadsfrågor avseende bostadsproduktionen tagits upp till behandling. Föredragande departementschefen har därvid anført, att det får anses vara en angelägen uppgift att så långt det är praktiskt möjligt sörja för att krediter ställs till förfogande i sådan omfattning att de bostadsbyggnadsplaner statsmakterna fattar beslut om kan förverkligas samt att det är av stor betydelse, inte minst från kostnadssynpunkt, att bostadsproduktionen kan bedrivas i enlighet med de planer för igångsättningen som de för bostadsförsörjningen ansvariga kommunala organen gör upp. I propositionen erinras om att det till följd av knapphet på krediter förelåg betydande svårigheter under år 1965 att i detta avseende åstadkomma fullgod anpassning av kreditgivning- en till produktionsplaneringen och att det vid ett par tillfällen visat sig erforderligt för riksbanken att vidta extraordinära åtgärder för att i möjlig mån trygga det av de kommunala organen planerade bostadsbyggandets försörjning med kreditiv. Det kan enligt departementschefens mening inte uteslutas att liknande svårigheter kan göra sig gällande i framtiden, och han finner det angeläget att statsmakterna förfogar över möjligheter att aktivt påverka kreditgivningen, så att kreditknappheten inte leder till onödiga störningar och desorganisation i byggandet. Departementschefen finner det knappast möjligt att generellt ta ställning till i vilka former dylika ingripanden från samhällets sida bör äga rum men framhåller som önskvärt att de penningvårdande organen, efter samråd med bostadsmyndigheterna och med beaktande av de krav det samhällsekonomiska läget ställer på penningpolitiken, i varje särskild situation kan medverka till att kreditivförsörjningen för det av statsmakterna avsedda bostadsbyggandet tryggas.

I anslutning till ett i propositionen framlagt förslag avseende förhandsbesked om statliga bostadslån för byggen, som skall genomföras med industriella produktionsmetoder, anmäler departementschefen sin avsikt att i samråd med de penningvårdande organen närmare överväga frågan huruvida och i vilken form en effektiv kreditivplanering kan åstadkommas för sådana byggnadsföretag.

Departementschefen tar vidare upp spörsmålet om bostadsbyggandets sä-
Bihang till riksdagens protokoll 1966. 6 saml. 2 avd. Nr 1

songmässiga fördelning och erinrar om att statsmakterna under en följd av år har sökt påverka igångsättningstiderna för bostadsproduktionen i avsikt att främja största möjliga jämnhet i sysselsättningen. Tidigare års erfarenheter pekar enligt departementschefens mening i stort sett entydigt på att igångsättningen av nya byggen bör ha sin tyngdpunkt förlagd till årets andra och tredje kvartal. I propositionen anförs att en i huvudsak tillfredsställande säsongmässig fördelning av igångsättningstiderna uppnåddes under år 1964 medan däremot säsongfördelningen under år 1965 blev avsevärt mindre gynnsam. En försening av igångsättningen under år 1965 uppkom, vilken enligt departementschefen till väsentlig del torde ha berott på svårigheter att uppbringa kreditiv för nya byggen. Departementschefen framhåller i sammanhanget bl. a. att önskemålet om en förbättrad säsongfördelning av byggandet så långt möjligt bör beaktas i samband med eventuella åtgärder för att underlätta bostadsproduktionens försörjning med byggnadskrediter.

I motionerna I: 427 och II: 520, vilka innehåller förslag om planering för större igångsättning av bostadsbyggen än som föreslås i propositionen, uttalas bl. a. att riksbankens åtgärder bör inriktas på att möjliggöra det av statsmakterna fastlagda bostadsbyggnadsprogrammets totala omfattning men däremot inte syfta till en detaljreglering av krediter olika byggnadsföretag emellan.

I motionerna I: 417 och II: 509 yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att krediter och övriga förutsättningar ställes till förfogande så att den i motionerna angivna målsättningen för igångsättningen kan uppfyllas. Motionärerna, som också föreslår ett större bostadsbyggande än enligt propositionen, anför bland annat att den bristande planeringen av kapitalförsörjningen för bostadsbyggandet och den säsongmässigt otillfredsställande igångsättningen under fjolåret synes komma att menligt påverka förutsättningarna för en välanpassad igångsättning under år 1966. Särskild uppmärksamhet måste enligt motionärerna ägnas dessa spörsmål, om byggnadsresurserna skall kunna utnyttjas fullt och byggnadskostnaderna hållas under kontroll.

I motionerna I: 279 och II: 348 anförs bl. a. att, då varje form av styrning på bostadsbyggandets område är ägnad att minska konkurrensen, det är angeläget att styrningen görs så allmän som möjligt och därför begränsas till att avse bostadsbyggandets totala omfattning och dess geografiska fördelning. En upprepning av de direktiv angående kanalisering av nya byggnadskreditiv till vissa företag genom riksbankens förmedling, som vid två tillfällen gavs under föregående år, får enligt motionärernas mening under inga förhållanden förekomma.

Utskottet. Riksdagen antar varje år en bostadsbyggnadsplan avseende igångsättningen av bostadsbyggen. Planen grundas på en avvägning mellan

olika investeringsbehov inom ramen för de totala disponibla resurserna inom samhällsekonomin. Denna avvägning innefattar bedömningar av de anspråk som ett fullföljande av olika investeringsalternativ kommer att ställa på reala produktionsfaktorer och krediter. Såsom departementschefen anfört utgör försörjningen med krediter en viktig förutsättning för att man skall kunna genomföra ett byggande enligt planen. Det framstår därför för utskottet som nödvändigt att bostadsbyggnadsplanen utformas med hänsyn också till kreditmarknadens möjligheter att förse bostadsproduktionen med krediter i erforderlig omfattning utan att målsättningen för kreditpolitiken uppges.

Sedan bostadsbyggnadsplanen sålunda fastställts av statsmakterna, framstår det som angeläget att kreditpolitiken utformas så att krediter kanaliseras till bostadsbyggandet i en utsträckning som är nödvändig för att den uppställda planen skall kunna fullföljas.

Utskottet är medvetet om att det kan bereda svårigheter att inom ramen för en allmän finans- och kreditpolitisk stramhet trygga kreditgivningen för bostadsbyggandet. Ett fullföljande av bostadsbyggnadsplanen framstår emellertid som så angeläget att de penningvårdande organen bör äga att vidtaga de åtgärder som kan visa sig erforderliga för att trygga bostadsbyggandets försörjning med kreditiv.

Utskottet delar uppfattningen att en från sysselsättningssynpunkt ändamålsenlig säsongmässig fördelning av byggstarterna bör eftersträvas. Avgörande för igångsättningens fördelning över året bör i första hand vara de reala förutsättningarna i form av tillgång på arbetskraft och material samt läget i fråga om planering och projektering. Den allmänna bedömningen av dessa förutsättningar ankommer främst på vederbörande arbetsmarknads- och bostadsmyndigheter. Kreditivårigheter kan emellertid medföra risk för rubbningar i det tidsprogram för byggstarterna som ter sig ändamålsenligt med hänsyn till reala förutsättningar. Såsom departementschefen anför och som även framhålles i motionerna I: 417 och II: 509 bör därför de kreditpolitiska åtgärder som kan bli erforderliga för att säkerställa bostadsbyggandets kreditförsörjning utformas så att en lämplig säsongfördelning av igångsättningen underlättas.

Vid utformningen av ifrågavarande åtgärder bör vidare eftersträvas att kreditgivningen så långt möjligt anpassas till de planer för igångsättningen av bostadsbyggen som ansvariga kommunala organ gör upp inom ramen för den statliga bostadslångivningen. Därav följer enligt utskottets mening att olika byggherrar får samma ställning med avseende på de åtgärder som kan bli erforderliga.

Med anledning av vad som i propositionen har anförts om åtgärder i syfte att främja industriellt byggande vill utskottet som sin mening framhålla, att en utveckling mot sådant byggande synes angelägen. Utskottet har för sin del ingenting att erinra mot att åtgärder vidtas för att på längre sikt

trygga kreditiv för byggande med rationella metoder under förutsättning att fördelar i form av minskad åtgång på produktionsresurser för ifrågavarande byggen kan påvisas.

Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t och fullmäktige i riksbanken ger till känna vad utskottet anfört.

Utskottet, som erinrar om att frågan om bostadsbyggandets omfattning under år 1966 behandlas i statsutskottets utlåtande nr 38, anser sig med det anförda även ha besvarat förenämnda yrkande i motionerna I: 417 och II: 509.

Utskottet hemställer,

att riksdagen med anledning av vad som beträffande kreditmarknadsfrågor avseende bostadsproduktionen anförts i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1966 samt anförts och yrkats i motionerna I: 279 och II: 348, I: 417 och II: 509 samt I: 427 och II: 520 må i skrivelse till Kungl. Maj:t och fullmäktige i riksbanken giva till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 22 mars 1966

På sammansatta stats- och bankoutskottets vägnar:

BIRGER ANDERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Birger Andersson, Ståhle, Bertil Petersson, Edström och Åke Larsson;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Bohman, Bergman, Börjesson i Glömminge, Bengtsson i Landskrona och Gustafsson i Skellefteå.

Reservationer

beträffande det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 3 med orden »Sedan bostadsbyggnadsplanen sålunda» och slutar på s. 4 med orden »motionerna I: 417 och II: 509»

1. av herrar *Edström, Börjesson* i Glömminge och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att ifrågavarande avsnitt bort ha följande lydelse:

»Sedan bostadsbyggnadsplanen sålunda — — — (= utskottet) — — — igångsättningen underlättas.

De kreditpolitiska åtgärderna bör inte syfta till en detaljreglering av krediter olika byggnadsföretag emellan. Kreditpolitikens uppgift är inte att föreskriva vilka lånesökande som i första hand skall få sina låneanspråk täckta.

Med anledning av — — — (= utskottet) — — — motionerna I: 417 och II: 509.»

2. av herrar *Regnéll* och *Bohman*, vilka ansett att ifrågavarande avsnitt bort ha följande lydelse:

»Vid en bedömning av de samhällsekonomiska konsekvenserna av den bostadsproduktion som sker innevarande år bör inte minst beaktas att den osedvanligt långa och kalla vintern otvivelaktigt medfört förskjutningar i igångsättningsplanerna, som ökat risken för en koncentration av igångsättningen till vårmånaderna och en övereffterfrågan på såväl kapital som reala produktionsresurser under våren och sommaren. Utskottet vill i detta sammanhang understryka betydelsen av att de ansvariga myndigheterna företar de åtgärder som kan finnas nödvändiga för att begränsa omfattningen av de störningar i samhällsekonomin som kan komma att framkallas av att igångsättningen under förra årets sista del kom att avvika från de uppställda planerna.

Igångsättningen under innevarande år måste enligt utskottets mening anpassas till vad konjunkturutvecklingen och kravet på investeringsutrymme kan komma att kräva. Det i propositionen föreslagna bostadsbyggnadsprogrammet kan befaras driva upp den totala efterfrågan i samhället i så hög grad att det icke blir möjligt att realisera den utökning av näringslivets investeringar som är nödvändig och som även av regeringen anses ofrånkomlig. Härigenom skulle man äventyra målsättningen för den ekonomiska politiken, nämligen att öka exporten och hålla tillbaka importen, minska övertrycket på arbetsmarknaden och komma till rätta med inflationen.

Så länge nuvarande reglering av bostadsbyggandet bibehålles, torde en allmän målsättning för bostadsbyggandet med motsvarande styrning av resurserna vara ofrånkomlig. Då varje form av styrning är ägnad att minska konkurrensen är det emellertid angeläget att den görs så allmän som möjligt och därför begränsas till att avse bostadsbyggandets totala omfattning och dess geografiska fördelning. Ett uppreparande av de direktiv angående kanalisering av nya byggnadskreditiv till vissa företag genom riksbankens förmedling som vid två tillfällen företogs under föregående år får därför under inga förhållanden förekomma.

Med anledning av vad som i propositionen har anförts om åtgärder i syfte att främja industriellt byggande vill utskottet som sin mening framhålla, att ett fortsatt utvecklingsarbete på detta område synes värdefullt. I dagens läge torde det emellertid vara svårt att avgöra vilka produktionsmetoder som med hänsyn till boendekostnaderna är gynnsammast. Utskottet anser därför skäl saknas att genom förhandsbesked om krediter främja visst slag av byggande.

Utskottet, som erinrar om att frågan om bostadsbyggandets omfattning under år 1966 i övrigt behandlas i statsutskottets utlåtande nr 38, föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t och fullmäktige i riksbanken ger till känna vad utskottet ovan anför.